

УДК 36. 013. 3

О.Б. Слоньовська

(Житомирський військовий інститут
Національного авіаційного університету)

ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена дослідженню значення міжнародного співробітництва в забезпеченні якісної освіти. Проаналізовано сутність мети освіти. Розглянуто здійснення процесу адаптації українських університетів до умов європейського освітнього простору, до вимог, критеріїв і стандартів, які є кращими у світовій освіті.

Проблема якості освіти в Україні й у світовій спільноті постала у зв'язку з такими глобальними факторами, як вплив науково-технічного прогресу, тому й виникла необхідність відповідних змін у підготовці фахівців ринкової економіки; курс України на європейську інтеграцію, а отже й необхідність врахування вимог Болонського освітнього процесу; розширення і набуття нової якості процесів демократизації та розбудови громадянського суспільства в Україні. Сьогодні педагоги та громадськість більшу увагу приділяють поняттю якості освіти. Суспільство здебільшого цікавиться проблемою якості освіти в її практичному розумінні: як навчають, виховують, якими є нові підручники, ставлення вчителів до дітей. Саме поняття почало частіше вживатися в нашому педагогічному мовленні недавно, на відміну від Заходу, де дискусії щодо якісної освіти та її моніторингу розпочалися ще в 60-х роках ХХ століття [1].

На саміті 2000 року 189 держав-членів ООН прийняли Декларацію тисячоліття — всеосяжний документ, метою якого є визначення основних шляхів подальшого розвитку людства в різних сферах життя. Цей документ накреслив програму дій до 2015 року, що містить реальні орієнтири для створення необхідних умов розвитку людського потенціалу. Проблема якості освіти — один із основних орієнтирів.

В Україні проблема якості освіти висвітлена в низці законодавчих і концептуальних положень ("Закон про освіту", "Про загальну середню освіту", "Державна національна програма "Освіта", "Національна доктрина розвитку освіти") [2]. Традиційно й історично Україна завжди прагнула досягнути найвищих стандартів в освіті, розвиваючи й підтримуючи освітянські інновації, мережу навчальних закладів і систему підготовки кадрів, також пропорція населення України з вищою освітою значно більша, ніж у країнах із вищими економічними здобутками.

© О.Б. Слоньовська, 2009

На сучасному етапі ми маємо змогу вивчати практику організації навчального процесу в кращих навчальних закладах не лише прогресивних країн Європи, а й ознайомлюватися з досягненнями колег США, Канади, КНР. Сучасне інформаційне суспільство вимагає від освіти насиченості, змістовності й мобільності. Ми маємо навчати вчитися, мусимо формувати особистість, відкриту до нових знань, здатну оперувати великими інформаційними блоками, готову до успішного життя й праці в умовах постійної технічної, економічної, суспільно-політичної трансформації навколишнього середовища. Так, члени Великої європейської хартії для вищих навчальних закладів визначили основними наступні принципи:

Університет – це самостійна установа усередині суспільств із різною організацією, внаслідок розбіжностей у географічній та історичній спадщині. За допомогою досліджень і навчання він створює, вивчає, оцінює та передає культуру. Дослідницька та викладацька діяльність тут має бути морально й інтелектуально незалежною від будь-якої політичної й економічної влади задля задоволення потреб навколишнього світу.

В університетах викладання й дослідницька робота мають бути нероздільні, щоб навчання в них відповідало потребам, що змінюються, запитам суспільства й досягненням у науковому знанні.

Свобода в дослідницькій викладацькій діяльності – це основний принцип університетського життя. Як зазначає М. Богачевська-Хом'як, "абсолютні вартості існують, але ніхто не має абсолютної певності, які вони та як їх описати. Університет, освіта — це не скупчення абсолютних знань, а засіб до безнастанного пошуку тих знань. Адже мета освіти — вміння вічно вчитися. Законсервовані знання, як і пасивна віра, мертві. З різних маргінальностей нагромаджуються різні форми не тільки бачення, але й їхнього відтворення" [3].

Відкидаючи нетерпимість і будучи завжди відкритим для діалогу, університет є ідеальним місцем зустрічі викладачів, що здатні передавати свої знання й володіють необхідними засобами для їх удосконалення за допомогою досліджень та інновацій, зі студентами, що мають право, здатність і бажання збагатити свій розум цими знаннями. Місія університетської системи освіти полягає в якісному навчанні й формуванні нового рівня свідомості вільної людини, покоління особистостей, кадрового потенціалу, здатних забезпечити баланс між економічним зростанням і соціальним розвитком, спрямованих на єднання й відродження самосвідомості нації, цілісної України, але не за рахунок наступних поколінь і без позбавлення їх можливості задовольняти свої потреби.

Університет є центром традицій європейського гуманізму. У здійсненні свого покликання він прагне до досягнення універсального знання, перетинає географічні та політичні кордони й утверджує нагальну потребу взаємного пізнання і взаємодії різних культур [4 : 113-114].

Сучасне українське освітнє законодавство потребує комплексних змін. Слід посилити академічний імідж університету, традиції ВНЗ як центру вищої освіти щодо роботи над поліпшенням якості освіти, над власним розвитком, а також – модернізувати структури організації роботи університету, що передбачає посилення процесів демократизації, внутрішньої комунікації, утвердження його автономії щодо європейської політики, максимальної прозорості асигнування коштів, створення фонду стимуляції розвитку університету, запровадження широкого доступу до мережі Інтернет, опанування викладачами й студентами іноземних мов, розвиток дистанційної освіти тощо. Першорядними є завдання, безпосередньо пов'язані з реалізацією навчальних програм. Європейське бачення завдань університету передбачає внесок ВНЗ у розв'язання більш глобальних завдань, зокрема процвітання університетської спільноти за рахунок розширення наукової складової, практичного використання наукових досягнень. Залучення до навчального процесу наукової діяльності в українських університетах є одним із досягнень вітчизняної вищої освіти. Сьогодні проблема для університетів полягає в перерозподілі інноваційної роботи. Упродовж останніх років ми досягли значного приросту наукової активності студентів, але порівняно з європейськими ВНЗ ми за цим показником маємо лише 1-2% студентів, залучених до наукової роботи. Також ми значно відстаємо від Європи за рівнем фінансування наукової галузі.

Однією з вагомих перепон на шляху ефективного розвитку українського університету як сучасного європейського навчального закладу є специфічні риси менталітету й культури, успадковані з радянського минулого: щодо пріоритетних напрямів розвитку наша наука й досі орієнтується на Росію, Білорусь, дуже мало звертається до західних колег, не намагаючись вибудувати потужний міжнародний науковий діалог. Одна з причин цього — лінгвістична. Оскільки в нас дуже низький загальний рівень володіння англійською мовою, ми втрачаємо численні можливості якісно репрезентувати наш науковий потенціал на міжнародному рівні.

Недостатній рівень мобільності студентів і викладачів також характерні для українських ВНЗ. На міжнародні проекти у нас замало фінансових ресурсів, до того ж Європа ігнорує молоді таланти з віддалених регіонів України.

Попри згадані недоліки, можемо говорити про відносно високий рівень якості освіти та її доступність, про відчутну демократизацію навчального процесу, його особистісну переорієнтацію. Позитивною тенденцією, безумовно, є розподіл навчальних курсів на модулі, що дає можливість студентам самостійно оволодівати знаннями. Це значний крок уперед, порівняно з колишньою системою, що утримувала студента в межах жорстко визначеного навчального курсу.

Для українського ВНЗ першочерговими є такі завдання, як розширення прав факультетів та інститутів (запровадження академічних свобод, більша фінансова самостійність, особливо в частині заохочення викладачів і співробітників); реформування системи наукової роботи; підвищення якості освіти й запровадження незалежної об'єктивної системи контролю; визначення пріоритетів наукової роботи; підвищення рівня володіння англійською мовою як мовою спілкування сучасного прогресивного наукового товариства.

Цікавим є досвід сусідньої Польщі, яка намагається вирішити проблему якості освіти професійно. У польських вищих навчальних закладах було значно прискорено процес акредитації навчальних програм. Також тут розуміють, що для Європейського простору вищої освіти найкращим чином сприяють пріоритети Болонської декларації.

До 2010 року Польща сподівається, що кількість людей, які навчаються у вищих навчальних закладах повинна зрости 35-40% й 40-45% у 2020 році. Це збільшення буде висувати нові вимоги в галузі вищої освіти у зв'язку з її доступністю, особливо для мешканців сіл і малих міст. В ідеалі Польща хоче зменшити відмінності в рівні цивілізованості між регіонами країни й різними соціальними групами. Досить непросто зберегти національні традиції, звичаї та історичний досвід, і водночас дотримуватися спільних європейських пріоритетів. Тільки великі національні університети можуть гарантувати високу якість освіти, натомість приватні школи вимагають особливого контролю [5].

Отже, можемо зробити висновок, що співробітництво з західними та європейськими партнерами в галузі освіти дає позитивні результати, сприяє швидшій і ефективнішій адаптації вітчизняних навчальних закладів до умов європейського освітнього простору, до вимог, критеріїв і стандартів, визнаних нині найкращими у світовій освіті.

Список використаних джерел та літератури

1. Локшина О.І. Моніторинг якості освіти: світовий досвід //Педагогіка і психологія. – 2003. – № 1. – С.108-116.
2. Книга керівника навчально-виховного закладу. – Х.: Торгсін. – 686 с.

3. Богачевська-Хом'як М. Плекаймо вміння розуміти різні культури // Слово і час. – 2001. – №9. – С. 5-7.
4. Magna Charta Universitatum. – Bolonia University Press, 2006. – 125 p.
5. Filipkowski A. Реалізація Болонської декларації в Польщі // European Journal of Engineering Education. European Journal інженерної освіти. – 2003. The Implementation of the Bologna Declaration in Poland. –28(2). 28 (2). – P. 237-245. – С. 237-245.

Sloniowska O.B. Znaczenie międzynarodowej współpracy w ochronie dobrej jakościowej oświaty.

W artykule omawiana jest międzynarodowa współpraca. Rozpatrywany jest proces adaptacji ukraińskich uniwersytetów do wymagań oświaty europejskiej, kryteria i standardy.

Sloniovskia O.B. Significance of International Cooperation in Providing the Qualitative Education.

The article studies the significance of international cooperation in providing the qualitative education. The essence of the purpose of education is analyzed. The process of adaptation of Ukrainian universities to the conditions of European educational sphere, to the requirements, criteria and standards, being the best in the world, are determined in the article.